

Képek, szavak, tárgyak a nagyváradai Szigligeti Színház 125 évéből

A színháztörténeti kiállítás megvalósításáról

István Zsuzsanna

KRÓNIKA

Megismerni a régmúlt időket és visszaidézni a közelmúlt meghatározó pillanatait – ezzel a gondolattal készültünk a váradai Szigligeti Színház megépítésének 125. évfordulójára. Százhuszonöt év rengeteg idő, nemcsak egy emberi életben, hanem egy színháznál is, mely számtalan előadásával, neves színészeivel és lelkes közönségével éltet egy közösséget. Ahogy a kollégáimmal beszélgettünk a színházról és egy kiállítás lehetőségéről, rájöttünk, hogy nemcsak történetekből megismert, hanem személyes emlékeket is őrzünk, és szeretnénk úgy tekinteni erre a 125 évre, mint amelynek mi is részesei vagyunk.

Színháztörténészek, az intézmény irodalmi titkárai dolgoztak azon, hogy évről évre, színházi évadról évadra megírják a nagyváradai színház létrejöttének, építésének történetét és dokumentálják az egykori előadásokat. Az előttünk történetekre érdeklődéssel, a saját élményekre pedig nosztalgiával tekintünk, de persze mindkét folyamat értékes lehet. Egy kronologikus kiállítás helyett most egy olyat terveztünk megvalósítani, amely a nézőket is egy ilyen közösségi emlékezésre hívja, annak szubjektív és asszociációs jellegét hangsúlyozva. Így, mondhatni, két fókusszal gyűjtöttünk anyagokat: a színház történetét meghatározó ese-

ményekről és számunkra meghatározó színházi élményekről. A látogatókra is ilyesmi vár – egy történeti és egy szubjektív emlékezés összhangja.

A színház levéltárában rengeteg anyagot rendszereztek és tárolnak, ebből természetesen sok minden kiállításra került. Volt, amikor tudtam, mit keresek, de volt olyan is, hogy sorra ki-kivettem egy-egy tárolót, kíváncsian, hogy vajon mi történt abban az évben. Bár a tárgyak típusa digitálisan ismert volt, mégis ragaszkodtam hozzá, hogy kézbe vehessem, és magam válogassak közülük. A rendelkezésünkre álló anyagok mellett szerettem volna felvenni a kapcsolatot a város azon in-

tézményeivel, amelyeknek bármilyen képi vagy írásos dokumentuma lehet a színházról. Főként azért is, mert a színház működésének első ötven évéből, gyaníthatóan tűzvész miatt, a színház levéltárában nem sok minden maradt fenn. A kutatás során sikerült olyan darabokra bukkanni, amelyeknek a megszerzése a tárlat megvalósítása alatt végig lendületben tartott. Az anyagok gyűjtése közben türelmetlenül vártam a telefonhívásokat, hogy a különböző intézményekben valaki talál-e bármit az első évtizedekből.

A nagyváradi levéltárban például az 1910-es évekből maradtak meg pla-

kátok, ezeket hosszú idő után először mi kerestettük elő, másolataik pedig a kiállítás anyagát gazdagították. A Körösvidéki Múzeum munkatársai a színház építéséről készült fényképekre hívták fel a figyelmem, ezek olyan kültéri és beltéri fotók, melyek csak az ő birtokukban vannak meg. Ezekből másolatokat kaptunk, de maga a tény, hogy most az emberek elé kerülhettek, izgalommal töltött el.

Az Ady Endre Emlékmúzeumban őriznek egy 1902-es emlékszalagot, melyet egy virágkosáron maga Ady Endre kapott *Műhelyben* című színdarabjának bemutatóján. Amint erről tu-

domást szereztem, a kollégákkal azon dolgoztunk heteken keresztül, hogy a kiállítás idejére visszakerülhessen a színházba. A bonyodalmas folyamat végén elhozhattuk a szakszerűen megőrzött szalagot, amelyet már-már lélegzet-visszafojtott tisztelettel helyeztem el a biztonsági rendszerrel védett tárlóban. Megtörtént, és a különleges, felírt szalag eredetije csak a színházban tekinthető meg.

A polcokon, dobozokban, szekrényekben való kutakodás után arra gondoltam, hogy ne csak a megszokott tárlókat használjuk, hanem alkítsunk ki különböző pontokat, ahol a látogatók, ahogy azt mi is átértük, megtapasztalhatják, milyen rendkívüli élmény ezekre az érdekességekre rábukkanni. Így lettek a tárlatnak interaktív részei, ahol például fotókat lehet nézegetni régi és repertoáron lévő előadásokról, társulati tagokról, az épületről, úgy, mintha a nagyszülőknél egy régi dobozokban kutakod-

nánk. Kézbevehető továbbá újságcikkek, műsorfüzetek, szórólapok, plakátok másolatai és korábban használt kellékek is. A díszes nagy tükör előtt előadásokban viselt jelmez és parókákat lehet felpróbálni.

Az első tárlóban többek között újságok és plakátok eredetije van a századelőről, a társulat által használt régebbi és újabb szövegek mellett pedig a fentebb említett fotók találhatóak a félkész épületről. Ezek a tárló különlegességei, hiszen a Fellner és Helmer bécsi cég által tervezett és egy év alatt (1899-1900) felépülő színház kezdetleges, még díszítetlen állapotát láthatjuk. A második tárló a színház időszakos kiállításainak állandó eleme. Itt a 2010-es felújításkor talált időkapzsula tartalmából kapnak ízelítőt a látogatók; a zárkövet a színház átadásakor, 1900-ban helyezték el az alapító oklevéllel. A harmadik tárlóban olyan tárgyak és dokumentumok kaptak helyet, amelyek a színházi dolgozók közösségének együttes munkájába adnak betekintést. A társulati fényképek, műhelyfotók, rendezői levelek és megjegyzések, telegrammok és szövegek feljegyzések mellett a kelléktárból és a fodrászatból is kerültek be tárgyi emlékek. A negyedik tárlóban a korábban említett emlékszalag van, amelynek a kiállítása alkalomhoz illő volt.

Az elmúlt 125 év egy-egy időszakának, előadásának meghatározó pillanatait kiragadó tárlat egész évadban, 2026 júniusáig látogatható, és egy előadásszünet ideje alatt vissza lehet tekinteni a régmúltra és arra a közelmúltra, aminek már mi is részei voltunk. Érdekes lehet többször felmenni az emeleti páholyzsebbe,

és több alkalommal is belemerülni a kihelyezett tárgyak, képek, szövegek sokaságába. A közösségi médiás platformjainkon egész évadban képeket és érdekességeket teszünk közre, 125 év 125 pillanatát ragadva ki.

A körülöttem dolgozók, illetve más kulturális intézmények alkalmazottai tanácsokkal láttak el, vagy épp saját gyűjteményükből járultak hozzá a kiállításhoz – hálás vagyok érte. Köszönetemet fejezem ki a színházi levéltárnak, a Körösvidéki Múzeumnak és az Ady Endre Emlékmúzeumnak, a Nagyvárad levéltárnak és a színház munkatársainak. Öröm volt számomra, hogy keresheltem, kutakodhat-

tam. Megható volt az írásos emlékeket, üzeneteket olvasni. A „háborús-borús” időkben is játszó színész szavai pedig megerősítették mindannyiunk hitét abban, hogy igenis érdemes ellenállni a nehézségeknek – magunk miatt és a jövő közösségéért is.

Kellékek, plakátok, műsorfüzetek, képek, feljegyzések emlékeztetnek színházunk gazdag éveire, és biztatnak arra, hogy tisztelettel és hittel írjuk tovább a Szigligeti Színház történetét. A kiállítás kurátoraként úgy gondoltam, hogy érdemes a múlttól és a jelenről valamiképp egy időben beszélnünk. Ez a százhuszonöt év nem lezárt történelem, hiszen ott van a falakban, a színpadi deszkákban, a nézőtérben és a páholyokban, mert nem csupán a gyönyörű épület, hanem ami itt történt, az mind-mind a mi színházunk.

**Kurátor: István Zsuzsanna
irodalmi titkár**

Az anyagokat gyűjtötték:

Fazakas Márta irodalmi titkár;

Fekete Enikő művészeti titkár;

**István Zsuzsanna irodalmi
titkár**

Szakmai munkatárs: Váradi

Boglárka színházi levéltáros

Főigazgató: Czvikker Katalin

Művészeti vezető: Novák Eszter

NÉVJEGY

ISTVÁN ZSUZSANNA Nagyváradon született 2000-ben. Színháztudomány alapszakon végzett a kolozsvári BBTE-n, majd zene-művészeti instruktorképzést szerzett a Szegedi Tudományegyetem mesterképzésén. Publikált a *Színház* folyóiratban, az *Újváradban* és a *Játéktérben*. Dolgozott szerkesztőként és zenei nevelőként. Jelenleg a nagyvárad levéltárának irodalmi titkára.